

Podobe našega mesta na starih razglednicah

Pozdrav iz Iblane pr Šišk!

Kakor da držimo spet v rokah album svoje babice, se nam zdi, ko listamo polični knjigi, ki je nedavno izšla pri Mladinski knjigi. Pod naslovom Pozdrav iz Ljubljane je zbrana podoba našega mesta na starih razglednicah, vse od konca devetnajstega stoletja pa tja do časov med obema vojnama.

Zanimivo in poljudno pisano besedilo, ki nevsiljivo tolmači bogato ilustrativno gradivo, je delo slovenskih zgodovinarjev, ki so se tu sicer odrekli navajanju opomb, a ne natančnosti pripovedi. Uvodna sestavka nas seznani s kulturo zgodovine razglednic (dr. W. Lukan), teh »ilustriranih poštinih kartic«, katerih razvoj je spodbujal turizem, zbirateljstvo pa je postalo pravi razgledniški šport, in z Ljubljano pred prvo svetovno vojno (dr. V. Mellik), ko je mesto dobilo železnico, doživelo potres, številčno vztrajno raslo in se oblikovalo v moderno slovensko prestolnico.

Kvalitetno reproducirane razglednice nas popeljejo po nekdanji Ljubljani od Gradu in starega mesta pod njim, čez Tivoli, na robu katerega je bil v času med obema vojnama ljubljanski velesejem in neda-

Celovski cesti (na območju današnje soseske Stara cerkev), saj so se nedeljski sprehodi meščanov često končevali v šišenskih gostilnah. Na še treh razglednicah se nam kaže stara podoba Šiške: Cerkovni grad (v njem je sedaj muzej NOB) in Galetov grad ob Vodnikovih (danes je v njem godba milice), pa še dvoje pogledov na staro vaško jedro okoli Jemneve cerkve in na okolico leta 1908 zgrajene šole, današnje O. Š. Zvonka Runka.

Pot v Šentvid gre skozi Dravljico, dolgo vrstno vas s pritličnimi in enonadstropnimi hišami, tedaj še pretežno kmečko naselje. Takšna je tudi razglednica osrednjega dela vasi okoli nekdanje sloveče romarske cerkve sv. Roka. Bogato pa je predstavljen takrat še kmečki Šentvid z močno mizarstvo obrtjo. Na sedmih razglednicah se ponuja pogled ne le na stavbno po-

leč stran tedaj priljubljeno družabno shajališče hotel Bellevue, nato pa nas vodi tekst dr. P. Vodopivca vse do barjanske strani. Besedilo ob robu razglednic o Ljubljani, mostovih in trgih je prispeval prof. m. Dmovšek, ki komentira še smer proti Ježici in okoli nekdanjega Šentpetrskega predmestja. Na poti od Zvezde preko novega mestnega jedra ob sedanji Titovi cesti do vzhodnega obrobja mesta in v gorenjsko smer pa nas spremlja tekst prof. Olge Janša-Zorn.

In katere kraje sedanje šišenske občine najdemo upodobljene na razglednicah? Po črtici Frana Erjavca Pot iz Ljubljane v Šiško (1859) — knjiga pri naša več podobnih literarnih in spominskih zapisov v izboru J. Kajzerja — se nam na štirinajstih razglednicah odgme nekdanja podoba Spodnje Šiške, Dravelj in Šentvida. Od šestih »šišenskih« razglednic govorita dve o društvenem življenju okoli leta 1900 (Kolesarsko društvo Ilirija, Pevsko društvo Ljubljana, ki je gojilo slovensko petje) in ena o družabnem. To nam predstavlja upodobitev Gostilne pri Raci ob

dobo kraja, temveč še na razvoj šolstva (posebej prva popolna slovenska gimnazija iz leta 1905), športa (telovadni odsek čitalnice Blaža Potočnika) in modernizacijo naselja z napeljavo elektrike ter uvedbo avtobusne in tramvajске povezave z mestom.

V knjigi, ki predstavi precej nad 200 razglednic mesta in okolice, se nam na mikaven način odkriva nekdanja podoba Ljubljane. Imensko in stvarno kazalo omogoča boljše preglednost, k čemur pripomore tudi načrt mesta iz leta 1910. Pogrešamo pa vsaj kratko opozorilo na literaturo, s katero bi si lahko še razširili znanje o posameznih stvareh. Zlasti pa bi tujejezični povzetek pripomogel k predstavitvi mesta, ne le turistom, temveč širšemu svetu nasplo, saj se je Ljubljana razvijala tudi pod vplivi sosednjega romanskega in germanskega sveta.

Knjigo, ki ponuja reprezentativen pregled ljubljanskih razglednic, je vredno ne le prelistati, ampak tudi prebrati, čeravno jo bomo ob visoki ceni kupili malo težje.

B. Šuštar

V Kompasovem motelu Medno

Gneča v prenovljenem disku

V Kompasovem tozdu Magistrat, poslovni enoti Motel Medno so pred dnevi slovesno predali namenu obnovljeni nočni lokal — disk. Za obnovo so porabili milijon dinarjev, vendar številni obiskovalci napovedujejo, da bo investicijska vrednost povrnjena že v dveh letih. Prijeten lokal so po zamisli Mladena Marinača opremili Mizarstvo Trnovo, Studio TS in Elektromontaža, vsekakor pa bo veliko prispeval k popestritvi turistično gostinske ponudbe Ljubljane.

V Motelu Medno bodo v naslednjih letih obnovili prenočitveni paviljon ter nadgradili centralni objekt s streho dvokapnico, s čimer bodo pridobili 30 ležišč. Bojazen, da bo motel ostal prazen po dograditvi avtoceste Naklo—Ljubljana, je odveč, saj so v devetih mesecih letos zabeležili skoraj 16 tisoč nočitev, s kakovostnimi storitvami pa so člani kolektiva odločeni dosedanje rezultate še izboljšati.

NAŠI KLICAJI!!!

Vrtoglave številke

Zvezni izvršni svet je pred kratkim presnetil javnost s predlogom o obsegu zveznega proračuna za leto 1986. Trdi namreč, da bi bilo treba za vse potrebe federacije zagotoviti nič manj kot bilijon 217 milijard dinarjev, kar bi bilo 76,4 odstotka več kot v letošnjem letu. Od tega denarja naj bi največ namenili za JLA — 784 milijard dinarjev, za invalidsko borgevsko varstvo bi namenili 125 milijard, za razvoj manj razvitih pokrajin in Kosova pa bi zagotovili 88 milijard dinarjev.

Sredstva za zvezni proračun naj bi zagotovili iz treh glavnih virov: carine, prometnega davka in prispevkov republik in pokrajin. S prometnim davkom naj bi zbrali 370 milijard dinarjev, od carine naj bi prišlo 235 milijard, republike in pokrajine pa naj bi zbrale 408 milijard dinarjev.

Matematično se tako zastavljeni proračun lepo izide na debetni in kreditni strani, seveda pa bi tako izvedena matematična operacija povzročila številne premike v gospodarstvu in seveda tudi v žepih občanov, kajti v predlogu proračuna zvezni izvršni svet ni predvidel, da bi del sredstev zagotovili s primarno emisijo Narodne banke Jugoslavije. Drugače povedano to pomeni, da se bodo morali zvišati prometni davki, da bomo plačevali večje carine, pa tudi, da bodo morale republike in pokrajine globlje seči v svoje proračune, da bodo lahko poravnale obveznosti do federacije. Ker pa si tudi republike in pokrajine sredstva za svoje proračune zagotavljajo od prometnih in tudi raznih drugih davkov (kot na primer od posebnih davkov na osebne dohodke), to posledično pomeni tudi povečanje republiških prometnih in drugih davkov. Tako vse kaže, da se bodo na račun davkov cene prihodnje leto kar močno povečale, kar pa bo seveda vplivalo na stopnjo inflacije, ki pa bi jo radi na vsak način obrzdale. Povsem očitno je, da z uresničitvijo predloga zveznega proračuna tega še zdaleč ne bomo dosegli, temveč prav nasprotno — samo prilili bomo ogenj na olje, ki plamti to stalno sopotnico našega življenja v zadnjih letih.

Starejši ljudje so nas včasih učili, da dober zgled veliko velja. Očitno to sedaj ne drži več, kajti zvezna vlada s predlogom zveznega proračuna prav gotovo ni dalj prepričljivega dokaza, da naj bi se kaj spremenilo v prihodnjem letu. Resda je napovedala, da si bo prizadevala, naj bi bila stopnja inflacije v prihodnjem letu »samo« 45 odstotna, a zdi se, da ta izjava nima nikakršne trdne podlage. Vsakozni namreč trdimo, da je treba zmanjšati porabo, še posebej splošno, a kakšno zmanjšanje je to, če naj bi bila stopnja inflacije 45-odstotna, zvezni proračun pa naj bi se povečal za 76 odstotkov? Tako si lahko razlagamo, da naj bi delno stabilizacijo izvedli predvsem s pritiskom na gospodarstvo in občane, a je seveda spet vprašanje, koliko je pas še mogoče zategovati, da se ne bo pretrgal.

Po vsem tem lahko pričakujemo edino to, da bodo razprave v delegatskih klopih o višini zveznega proračuna za prihodnje leto izredno ostre in polemične, ob vstopu v novo leto pa bomo videli, ali so bile tudi uspešne.